

Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman toimenpiteet – Voimakas panostus avoimiin ja puoliavoimiin hoitomuotoihin

Aluehallitus 28.08.2023 § 206
1039/00.01.02/2023

Valmistelija Vähäkangas Pia
Pellfolk Tony
Palmberg Christian
Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihe), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman (2023-2026) puitteissa ehdotettujen toimenpiteiden avulla pyritään vastaamaan kasvavaan väestötarpeeseen pahenevasta henkilöstöpulasta ja vähenevästä rahoituksesta huolimatta. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää panostusta yhä enemmän ennaltaehkäiseviin toimintamalleihin ja ns. raskaiden palvelumuotojen vähentämistä. Tarvitaan palvelutuotannon muutosta. Palveluihin ohjautumisen moniammatillisten toimintamallien kehittäminen on muutosprosessissa tärkeä. Valtionrahoitteisten hankeresurssien avulla on ollut mahdollista kehittää toimintamalleja ja tuotteita ennaltaehkäisevään toimintaan (mm. seniorineuvola, kotikuntoutus, kotihoidon asiakkaan digityövälineet, kotihoidon laatu).

Voimakas panostus avoimiin ja puoliavoimiin hoitomuotoihin – teema sisältää ennaltaehkäiseviä palveluja. Seniorilinja ja seniorineuvolatoiminta on aloitettu keväällä 2023. Seniorilinja laajenee koko hyvinvointialueelle. Tarkoituksena on pitkällä aikavälillä vähentää sotekeskuksen asiakaskäyntejä. Tehostetun kotikuntoutuksen käyttöönotto (katso vaikutusarviointi) ja kotisairaaloiminnan laajentaminen (katso vaikutusarviointi) edistää kotona asumista ja vähentää pitkällä aikavälillä sairaalapalveluiden (24/7) tarvetta. Moniammatillisessa palveluohjauksessa on tarkoitus ottaa käyttöön palvelutarpeen arviointiin RAI-työvälineet, kuvata intervallihoidon ohjautumisen prosessit ja tehostaa palveluohjausta hoito-osastoilla odottaville. Näiden avulla pyritään edistämään palveluihin ohjautumisen tarkoituksenmukaisuutta ja mahdollistaa ohjautumisen vaikutusten seuranta ja arviointia. Sairaalapalvelussa kehittämisen alla oleva ”saumaton kotiuttaminen päiväystyksestä tai osastolta” -projektin ajatellaan lyhentävän sairaalassa olevan potilaan kokonaishoitoaikaa. Tavoite pyritään saavuttamaan myös 1.9.2023 aloitettavan combilanssi-mallin avulla (ambulanssi, jossa sairaanhoitaja voi hoitaa lievät sairaustapaukset potilaan kotona). Edellä kuvatut toimet muodostavat perustan sairaalapalveluiden (24/7) hallitun paikkamäärän vähentämiselle. Kyseisillä muutostoimilla on vaikutusta myös ikäihmisten ympärivuorokautisen asumistarpeeseen. Tällä hetkellä RAI-tietoa hyödyntäen, näyttää siltä, että nykyisistä ympärivuorokautisen palveluasumisen asukkaista osa (erityisesti ne, joilla on hyvä kognitio) hyötyisivät kevyemmistä asumismuodoista. Ympärivuorokautista asumispalvelutarvetta pyritään vähentämään myös parantamalla intervallihoidon saatavuutta, laatua ja kuntoutumista edistävää näkökulmaa. Ympärivuorokautisten osastopaikkojen ja sosiaalihuollon asumispaikkojen määrän vähentäminen on muutosprosessi, joka kestää vähintään vuoden. Muutoksen läpivienti edellyttää systemaattista, hallittua ja yhteistyössä toteutettavaa muutosprosessia ja johtamista.

Sosiaalihuollon asumispalvelupaikkojen määrän vähentäminen

Pohjanmaan hyvinvointialueen kohtaamien taloudellisten haasteiden vuoksi on kaikilta koti- ja asumispalveluiden yksiköiltä kerätty lyhyen ja pitkän aikavälin kehittämisehdotuksia. Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman puitteissa on keskitytty kahdeksaan kehitysprojektiin.

- Asumisyksiköille on kehitetty malli aktivoivasta työtavasta.
- Lääkehoitoon liittyvien vahinkojen vähentämiseksi on suunniteltu lääkkeiden annosjakelun hankintaa.
- Hyvinvointiteknologia parantaa turvallisuutta, laatua ja mahdollisuuksia asua kotona pidempään. Suunnitelma hyvinvointiteknologian käytön lisäämisestä on laadittu, ja suunnitelman toimeenpano aloitettu.
- Kotihoitoon on suunnitteilla opetusyksikkö. Näin parannetaan mahdollisuuksia koota suurempi määrä eri alan opiskelijoita yhteen. Tavoitteena on lisätä opiskelijoiden kiinnostusta kotihoitoa kohtaan tekemällä moniammatillista yhteistyötä ja lisäämällä osallistumista kotihoidon arkipäivään.
- On selvitetty ympärivuorokautisen hoidon ja välimuotoisen asumisen paikat. Parhaillaan kehitetään kuntouttavaa lyhytaikaishoitoa. Selvitys yhteisöllisestä asumisesta valmistuu syksyllä.

Ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa hoitohenkilöstön saatavuus on ollut haastavaa jo pidemmän aikaa. Henkilöstömitoitusta koskeva vaatimus nousi huhtikuussa 0,6 hoitajasta 0,65 hoitajaan asiakasta kohti. Tämän vuoksi paikkamäärää on tilapäisesti supistettu. Paikkoja on vähennetty 40–80 paikkaa omassa toiminnassa. Lyhytaikaisessa hoidossa paikkamäärää on supistettu suuremmassa määrin. Hyvinvointialueella on ikääntyneille 1921 ympärivuorokautista hoitopaikkaa, joista 1222 paikkaa on sen omia. Paikkamäärä vastaa noin 9,6 % yli 75-vuotiaiden määrästä (vuonna 2021), mikä on enemmän kuin maassamme keskimäärin. Tavoitteena on, että paikkamäärä vastaisi kahdeksaa prosenttia yli 75-vuotiaista, joten väestöennusteen mukaan paikkoja tarvitaan vuonna 2025 noin 1835. Yhteiset kriteerit ympärivuorokautisen asumispalvelupaikan myöntämiselle on päivitetty vuodeksi 2023. RAI:n mukaan kaikki nykyiset asiakkaat eivät täytä näitä kriteerejä. Osa nykyisistä asiakkaista hyötyisi kevyemmistä asumismuodoista, jossa olisi mahdollisuus aktiviteetteihin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Henkilöitä, joille on myönnetty asumispaikka, mutta joille ei ole voitu tarjota sitä heti, on ollut vaihtelevasti noin 130–180. Keskimääräinen odotusaika on ollut 2–2,3 kuukautta. Odotusaika vaihtelee paikkakunnittain 0 kuukaudesta yli 3 kuukauteen.

Ikääntyneiden lyhytaikaishoitoa järjestetään nykyisin yksittäisillä paikoilla ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, intervallihoitoyksiköissä, ostopalveluna tai yleislääketieteen osastoilla (sekä lääketieteellisin että sosiaalihuollon perustein). Lyhytaikaishoitoa myönnetään nykyisin lähinnä omaishoitajien tarpeita varten. Panostamalla lyhytaikaishoitoon sekä kehittämällä kuntouttavia intervallihoitoyksiköitä parannetaan mahdollisuuksia erikoistua ja tarjota lyhyitä kuntoutus- ja aktivointijaksoja muillekin kuin omaishoidossa oleville asiakkaille. Tämän arvioidaan parantavan kotona asuvien ikäihmisten toimintakykyä sekä vähentävän ympärivuorokautisen hoidon tarvetta. Lyhytaikaishoito lääketieteellisin perustein annetaan edelleen yleislääketieteen osastoilla, kun taas sosiaalihuollon perustein annettava lyhytaikaishoito siirtyy asumispalvelujen piiriin. Tämä tarkoittaa sitä, että ympärivuorokautista hoitoa antavien pysyvien asumispaikkojen määrä vähenee. Ehdotus, joka koskee lyhytaikaishoidon ohjaamista erityisiin intervallihoitoyksiköihin sekä pysyvien paikkojen vähentämistä, on yhdenmukainen viime kuukausina tilapäisesti vähennettyjen paikkojen määrän kanssa. Ympärivuorokautisten asumispalvelujen tarpeen vähentäminen edellyttää tehostetun kotikuntoutuksen ottamista käyttöön. Lisäksi tarvitaan välimuotoisen asumisen (yhteisöllinen asuminen, senioriasuminen) lisäämistä ja hyvinvointiteknologian käytön laajentamista kotiin annettavissa palveluissa. Ehdotus perustuu henkilöstön aiempaan saatavuuteen, tilojen toimivuuteen, paikallisiin eroihin asumispaikkojen määrässä, etäisyyteen palveluista sekä mahdollisuuteen hallitusta ja dynaamisesta muutoksesta.

Ikääntyneiden ihmisten asumispalvelujen tehostamistoimenpiteet (vaikutusarvio on ohessa).

1. Ehdotus yksittäisten asumispaikkojen vähentämisestä

- a. Kristiinakoti, vähennetään 5 paikkaa (58:sta 53:een).
- b. Äldersro, vähennetään 5 paikkaa (33:sta 28:aan).
- c. Pörtehemmet, vähennetään 2 paikkaa (17:stä 15:een).
- d. Koivurinne, vähennetään 7 paikkaa (77:stä 70:een sisältäen 15 intervallipaikkaa, huonokuntoinen osa rakennuksesta otetaan pois käytöstä).
- e. Heimbo, vähennetään 8 paikkaa (30:stä 22:een, siipi, jota ei ole käytetty kunnostamisen jälkeen).
- f. Hakalehto, vähennetään 13 paikkaa (51:stä 38:aan, paikkoja on supistettu jo pidemmän aikaa).

2. Ehdotus yksiköiden yhdistämisestä

- a. Mariakoti ja Toven tupa yhdistetään, jolloin paikkoja vähenee noin 6. Mariakodissa paikkoja olisi yhteensä 19.

3. Ehdotus yksiköiden asumismuodon muuttamisesta

- a. Emilia-keskus, vähennetään 10 asumispaikkaa ympärivuorokautisesta hoidosta, voidaan mainiosti muuttaa senioriasunnoiksi, jos kiinteistönomistaja niin haluaa.
- b. Solrosen, vähennetään 15 asumispaikkaa ympärivuorokautisesta hoidosta, voidaan mainiosti muuttaa senioriasunnoiksi, jos kiinteistönomistaja niin haluaa.
- c. Närpiö, 12 pysyvää paikkaa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ehdotetaan muutettavan 12 paikan intervallihoidoitusyksiköksi.
- d. Westerhemmet B, 10 pysyvää paikkaa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ehdotetaan muutettavan 10 paikan intervallihoidoitusyksiköksi.
- e. Solgård, 10 paikkaa, joita on käytetty asumispaikkaa odottavien asiakkaiden tarpeisiin, muutetaan asumispalveluyksiköksi, jossa on 10 pysyvää paikkaa.
- f. Solhörnan, 14 ympärivuorokautista palveluasumispaikkaa ja 15 "tavallista" palveluasumispaikkaa, muutetaan asumisyksiköksi, jossa on 29 ympärivuorokautista palveluasumispaikkaa.

4. Ehdotus ikääntyneiden lyhytaikaishoidon muutoksista (vaikutusarvio on ohessa)

Eteläinen alue

Nykytilanne:

Kristiinankaupungissa ostetaan 2–3 paikkaa. Kaskisissa on 1–2 paikkaa omassa asumisyksikössä ja Närpiössä 3–4 paikkaa omassa asumisyksikössä. Korsnäsissä on 2 paikkaa omassa asumisyksikössä sekä paikkoja yleislääketieteen osastolla Maalahdessa.

Maalahdessa on 5 paikkaa yleislääketieteen osastolla.

Ehdotus: 2 yksikköä eteläisellä alueella:

- 12 paikkaa Närpiössä (lyhytaikaishoito Kristiinankaupunkia, Kaskista ja Närpiötä varten).
- 10 paikkaa Maalahdessa, Westerhemmet (lyhytaikaishoito Korsnäsiä, Maalahtea ja tarvittaessa eteläistä Mustasaarta ja eteläistä Vaasaa varten).
- Lyhytaikaishoito lääketieteellisin perustein jatkuu yleislääketieteen osastoilla.

Keskinen alue

Nykytilanne: Vaasassa on 4 yksikköä, joissa yhteensä 40 paikkaa, Laihialta ostetaan 2 paikkaa. Mustasaassa on oma yksikkö, jossa on 12 paikkaa, ja Vöyriissä 1–2 paikkaa omassa asumisyksikössä.

Ehdotus: 5 yksikköä keskisellä alueella

- Vaasan 4 yksikköä jatkavat (lyhytaikaishoito Vaasaa, Laihiaa ja tarvittaessa Mustasaarta varten).
- Mustasaaren yksikkö jatkaa 12 paikalla (lyhytaikaishoito Mustasaarta ja eteläistä Vöyriä varten).
- Lyhytaikaishoito lääketieteellisin perustein jatkuu yleislääketieteen osastoilla.

Pohjoinen alue

Nykytilanne: Pedersöressä on 1 yksikkö ja Pietarsaassa 1 (yhteensä 32 paikkaa). Kruunupyssä on 2 paikkaa omassa asumisyksikössä. Lyhytaikaishoito ostetaan tarvittaessa Soitelta.

- Yleislääketieteen osastoilla on noin 3 intervallipaikkaa.

Ehdotus: 2 yksikköä pohjoisella alueella.

- Pedersöressä ja Pietarsaassa sijaitsevat 2 yksikköä jatkavat ja tarjoavat lyhytaikaishoitoa pohjoisella alueella ja tarvittaessa pohjoiselle Vöyriille.
- Lyhytaikaishoito lääketieteellisin perustein jatkuu yleislääketieteen osastoilla.

Ympäri vuorokautisten osastopaikkojen määrän hallittu vähentäminen

Sairaalapalvelut tuottavat ympärivuorokautista hoitoa erikoissairaanhoidon ja yleislääketieteen osastoilla. Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman puitteissa on yhteistyössä tulosaluejohtajien kanssa päädytty esittämään yhteensä 25 vuodepaikan vähentämistä erikoissairaanhoidon puolella jo kuluvana vuonna 2023. Tämä tehdään integroimalla erityisgeriatrian osasto (nykyiset 17 paikkaa) vaativan kuntoutusosaston (nykyiset 17 paikkaa) kanssa samaan kerrokseen (H5). Integraation jälkeen on vaativan kuntoutusosaston paikkamäärä 18, jolloin 16 paikkaa on vähentynyt.

Kirurginen osasto 3 muuttaa kerroksesta H5 kerrokseen H4 A-siipeen. Tämä jälkeen kaikki kirurgiset osastot toimivat kerroksessa H4. Kirurgisten paikkojen vähennysmäärä on 6 paikkaa. Tämän lisäksi puututaan sisätautiosastojen paikkamäärään kolmen (3) vuodepaikan vähentämisellä. Vapautuviin toimitiloihin kerroksessa H5 muuttaa Tammikaivontien yleislääketieteen kaksi osastoa. Ikäihmisten hoitoa tuottavien osastojen

käyttöastetta on mahdollista lisätä, kun vaativan kuntoutusosaston ja yleislääketieteen osastot ovat keskitetty samaan kerrokseen. Tammikaivontien osastojen siirto H-taloon vähentää remontointitarpeita ja säästää tilavuokrissa.

Tehostetun kotikuntoutuksen aloittaminen ja kotisairaaloiminnan laajentaminen on edellytys erikoissairaanhoidon osastopaikkojen vähentämiseksi. Edellä mainittuihin toimiin panostaminen mahdollistaa raskaiden palvelujen vähentämisen ja hoidon viemisen lähemmäksi potilasta kevyemmin. Tehostettu kotikuntoutus on suunniteltu Vaasan alueella alkamaan syyskuussa 2023 ja etupainotteisesti vaikuttamaan syksyn aikana syntyvään osastopaikkojen vähenemiseen. Kotisairaala-toiminnan laajentaminen koko Pohjanmaan hyvinvointialueelle, on myös tärkeä keihäänkärki muutoksessa. Tehostetun kotikuntoutuksen käyttöönotosta, kotisairaalan laajentamisesta ja sairaalapalveluiden osastojen yhdistämisestä on liitteenä vaikutusarvioinnit. Näiden ym. toimenpiteiden lisäksi keskitytään käyttämään oman toiminnan tuottamia vuodepaikkoja ensisijaisesti vähentämällä näin ostopalveluista syntyviä kuluja.

Sektorijohtaja, ikäihmiset Vähäkangas Pia

ehdottaa, että hallitus hyväksyy

- yksittäisten asumispaikkojen vähentämisen ehdotuksen mukaisesti
- yksiköiden yhdistämisen ehdotuksen mukaisesti (Mariakoti ja Toven tupa)
- yksiköiden asumismuodon muuttamisen ehdotuksen mukaisesti
- lyhytaikaishoidon muuttamisen (ikääntyneet) ehdotuksen mukaisesti
- erikoissairaanhoidon paikkamäärien vähentämisen (25 paikkaa) ehdotuksen mukaisesti.

Päätös:

Pöytäkirjaan merkittiin, että toimialajohtajat Satu Hautamäki, Kosti Hyvärinen, Heidi Kotanen, Sofia Svartsjö ja Christian Palmberg osallistuivat kokoukseen Teamsin kautta, Tony Pellfolk paikan päällä, asian käsittelyn aikana.

Linda Jakobsson poistui klo 12.10 ennen § 206 käsittelyn aloittamista. Päivi Berg jatkoi sihteerin tehtävien hoitoa § 206 alkaen.

Sari Somppi, Katja Rajala ja Mervi Rantala olivat poissa pykälän käsittelyn ajan (klo 12.11-12.55) yhteisöjäävyyden (hallintolaki 28 § 1 mom 5 kohta) takia.

Keskustelun aikana David Pettersson (KD) teki seuraavan vastaesityksen; Mielestäni on kohtuutonta toteuttaa aiotut säästöt koti- ja asumispalveluissa. 85-vuotta täyttäneiden osuus tulee kasvamaan 42,7 % vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2021 tasoon.

Säästöt toiminnassa joka koskettaa ikäihmisiä tulee kalliiksi hyvinvointialueelle ja aiheuttaa turvattuutta ja inhimillistä kärsimystä ikäihmisille ja heidän läheisilleen.

Säästöt tulee löytää muilta aloilta esim puoluetuki, ympärivuorokautisen päivystyksen irtisanominen kahdelta viimeksi tulleelta erikoisalalta. Tämän lisäksi tulee hyvinvointialueen käydä neuvottelukierros kuntien kanssa vuokratason saamiseksi alhaisemmaksi. Tämän lisäksi tulee Pohjanmaan hyvinvointialueen olla edelläkävijöitä kalliiden ostopalveluiden irtisanomisessa.

Säästövaade, joka koskee koti- ja asumispalveluita, tulee poistaa kokonaisuudessaan.

Peter Sjökvist kannatti David Petterssonin vastaesitystä. Asiasta äänestettiin, liite, alkuperäinen esitys sai 8 ääntä ja David Petterssonin vastaesitys 2 ääntä.

Esitys hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Kokous keskeytettiin taukoa varten klo 12.55-13.04.

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Jakelu